

Beleidsplan Stichting Theehuis Leeuwarden

Inleiding

Voor u ligt het beleidsplan van de Stichting Theehuis Leeuwarden. De stichting is op 30 mei 2007 opgericht met als doel op de Noorderbegraafplaats een theehuis te realiseren en te exploiteren. Na een lange tijd van voorbereiding is medio 2011 een eigen onderkomen op de Noorderbegraafplaats te Leeuwarden geopend.

Bezoek aan een begraafplaats is vaak onderdeel van een rouwverwerkingsproces. Hierbij bestaat bij veel bezoekers de behoefte het bezoeken van een graf korter of langer intensiever te beleven om zo stil te staan bij de overleden verwant(e).

Bij gebrek aan voorzieningen op de begraafplaats zal het bezoek zich noodzakelijkerwijs beperken tot het graf van de nabestaande.

Een voorziening zoals een theehuis op de begraafplaats, geeft ruimte aan de behoefte van bezoekers van de begraafplaats meer tijd te nemen voor het herdenken van een overleden verwant(e). Een plek waar je kunt zijn, om je gedachten te ordenen, te bezinnen en ook om anderen te ontmoeten. Dit is voor de verwerking van groot belang.

Ook het organiseren van gepaste activiteiten (in het theehuis) op de Noorderbegraafplaats kan een bijdrage leveren aan de rouwverwerking.

Ons motto is: Het theehuis is een plaats voor bezinning en ontmoeting met koffie, thee en een luisterend oor voor alle bezoekers van de begraafplaats.

Aanleiding voor het oprichten van de stichting

Wij leven in een snel veranderende samenleving. Belangrijke ontwikkelingen zijn:

- Ontkerkelijking. Het is minder vanzelfsprekend dat mensen bij verlies en rouw op steun kunnen rekenen vanuit kerk en kerkgemeenschap. Mensen zijn wel op zoek naar steun. Dit blijkt ook uit een enquête die in 2009 door het bestuur is uitgevoerd onder bezoekers van de Noorderbegraafplaats.
- Verlies van traditie, rituelen en gebruiken. Deze hebben juist bij verlies en rouw vaak een zinvolle betekenis.
- Positie van de dood in onze westerse samenleving. We worden steeds ouder mede dankzij, maar niet uitsluitend door, de medische wetenschap. Door de toenemende levensverwachting vergrijst de bevolking en daarmee ook de bezoeker van de begraafplaats.
- We gaan anders om met de dood. Het taboe rondom de dood wordt kleiner en steeds meer worden ook de kinderen betrokken bij het naderend einde van (groot-)ouders of andere naasten. Door over de dood te praten wordt deze draaglijker.
- Individualisering. De mens bepaalt zelf wat hij of zij wil. Zo kennen wij wellicht de buurman aan de overkant niet eens en kan hij dagen lang hulpeloos in huis liggen vóór hij ontdekt wordt en hulp krijgt als het al niet te laat is.

Er is sprake van veranderingen op het gebied van rouwverwerking. Met deze veranderingen ontstaan ook andere behoeften. Deze kunnen niet worden genegeerd. Vroeger werden nabestaanden door de gemeenschap opgevangen. Tegenwoordig is dat veel minder vanzelfsprekend. De behoefte aan aandacht van nabestaanden is daarmee echter niet verdwenen. Er is, zo is geconstateerd, een initiatief nodig om verlies aan gemeenschapszin bij verlies en rouw te compenseren. Dit vraagt ook om kleinschalige voorzieningen. Bij het

realiseren van een voorziening moet ook rekening worden gehouden met niet westerse gewoonten bij verlies en rouw.

Vanuit eigen ervaringen met rouwverwerking en/of betrokkenheid bij het organiseren van uitvaarten heeft een aantal mensen de koppen bij elkaar gestoken. Leidende vraag hierbij was: wat kunnen we doen om in de buurt van het graf van een nabestaande ondersteuning te bieden bij het rouwverwerkingsproces.

Het denken over de vraag heeft er toe geleid dat de Stichting Theehuis Leeuwarden is opgericht. Omdat het niet mogelijk is op alle daarvoor in aanmerking komende plaatsen een voorziening in te richten/activiteiten te organiseren is er voor gekozen in te zetten op het oprichten van een theehuis op de Noorderbegraafplaats te Leeuwarden.

Het theehuis wil een ontmoetingsplaats zijn waar je met elkaar lief, leed, pijn en gemis kunt delen, maar ook om herinneringen op te halen die een vrolijke ondertoon kunnen hebben. Door het toegankelijk maken van informatie over verlies en rouw vervult het theehuis ook een rol bij het bezinnen op verlies en rouw.

Voorbeeld voor het op te richten theehuis is het theehuis op de begraafplaats De Selwerderhof in de stad Groningen geweest. Dit voorziet sinds april 2003 duidelijk in een behoefte. Na een begin met aanvankelijk weinig bezoekers is het theehuis in Groningen uitgegroeid tot een voorziening waar per jaar ruim 7.000 bezoekers worden verwelkomd. Naast Groningen plaatst Leeuwarden zich hiermee in een rij van steden waar al eerdere theehuizen op begraafplaatsen zijn ingericht: Dordrecht (in 1997 op de begraafplaats Essenhof), Velsen (in 2001 op de begraafplaats Westerveld) en Amsterdam (op de Oosterbegraafplaats).

Bestuur

De activiteiten van het theehuis op de Noorderbegraafplaats zijn ondergebracht in de Stichting Theehuis Leeuwarden.

De huidige samenstelling van het bestuur is als volgt:

- Jacqueline Hofkamp (voorzitter)
- Alie Veltman (secretaris)
- Ane de With (penningmeester)

De stichting heeft een eigen website (www.theehuisleeuwarden.nl) en is ook via de email bereikbaar (bestuur@theehuisleeuwarden.nl).

Missie/Visie

Bij het ontwikkelen van de visie en de missie van het theehuis is het bestuur onder meer te rade gegaan bij de vrijwilligers.

De vrijwilligers gaven aan dat het theehuis in een behoefte moet voorzien voor mensen die aan een prachtig gedekte tafel thuis zitten, maar daar wel alleen hun eten moeten opeten. Voor mensen die steeds tegen die lege stoel aankijken en er even uit willen.

In het theehuis zijn mensen die een luisterend oor bieden. Bezoekers kunnen er in alle vrijheid tot zichzelf komen, even een moment van bezinning beleven en bijkomen van alle belevenissen. Het theehuis biedt haar gasten de mogelijkheid tot een moment van reflectie. Het is er rustgevend en de plek is zodanig prettig dat mensen er graag naar toe gaan. Het zou mooi zijn als mensen er liefde, leven en hoop kunnen vinden en vanuit dit moment van rust en reflectie weer verder kunnen met hun dagelijkse beslommeringen.

De sfeer in het theehuis moet één zijn van delen, dienen en luisteren en waar mensen zich welkom voelen. Dat komt in de inrichting tot uiting, het is in het theehuis knus en warm en de bezoeker voelt zich hier veilig.

Vrijwilligers doen hun werk in het theehuis vanuit hun gevoel. Gasten geven zelf wel aan waar ze behoefte aan hebben. Een gesprek of een bakje koffie. Wat we niet willen doen is de gasten lastig vallen met ons eigen verhaal, hoewel het soms toch ook een opstapje kan bieden naar een gesprek.

Een hele andere invalshoek is, dat gasten onderling ook iets voor elkaar kunnen betekenen. Er is een situatie bekend van twee vrouwen die na een uur praten in het theehuis vriendinnen zijn geworden!

Dit alles heeft geleid tot de volgende missie:

Het aanbieden van een warme, sfeervolle plek waar men iets kan drinken, praten met de andere gasten, lezen en een luisterend oor vindt bij de vrijwilligers die er werken. Het theehuis is open voor alle begraafplaatsbezoekers, is niet gericht op winst en wordt geheel gerund door vrijwilligers.

Doelstelling

Het aanbieden van een ontmoetingsplaats waar de begraafplaatsbezoeker/ster het volgende kan vinden:

- moment van rust en van bezinning
- contact met andere bezoekers
- herkenning en erkenning van het geleden verlies, herinneringen ophalen
- schuilplaats bij slecht weer
- koffie, thee of frisdrank
- leeshoek met literatuur
- passende activiteiten (bijv. tijdens Allerzielen en Wereldlichtjesdag)

In de ideale situatie is het theehuis alle dagen van de week geopend. Op dit moment is dat nog op 3 werkdagen en op zaterdag van 13.30 uur tot 16.30 uur en op zondag van 11.00 uur -17.00 uur.

Werkwijze (om doelstelling te realiseren)

Om een theehuis op de Noorderbegraafplaats te kunnen realiseren is het bestuur enkele jaren terug in gesprek gegaan met de gemeente Leeuwarden. Samen met de gemeente, waarbij constructief is meegedacht, is een plek aangewezen: het oude en in onbruik zijnde lijkenhuisje annex opslagplaats. Vervolgens is in goed overleg met het gemeentebestuur gewerkt aan een (ver)bouwplan. Aanvankelijk bestond bij het bestuur de ambitie alle wensen met betrekking tot de (ver)bouw van de aangewezen locatie in één keer te realiseren. Het bleek evenwel niet mogelijk de hiervoor benodigde middelen binnen redelijke tijd bij elkaar te brengen. Daarom heeft het bestuur de plannen heroverwogen en is besloten een fasering in de (ver)bouwplannen aan te brengen: Fase I is het verbouwen van het oude lijkenhuisje annex opslagruimte. Met de opening van het theehuis in 2011 is deze fase gerealiseerd.

Realisatie van Fase I en de exploitatie van het theehuis is naast de beschikbaarstelling van de locatie door de gemeente Leeuwarden mede mogelijk gemaakt door de volgende giften:

€ 20.000	Rabobank Coöperatiefonds Noordwest Friesland
€ 4.000	Goede Doelenactie Telefoon- en Goudengids (in natura)
€ 500	Rotary Club Leeuwarden Nijehove
€ 500	Soroptimistenclub Friesland "Noorderlicht"
€ 3.000	Het Jonkvrouw A.W. van Andringa de Kempenaerfonds
€ 1.000	Stichting Ondernemersfonds Leeuwarden (LOF)
€ 3.165	College van Diakenen Leeuwarden (Avondmaalscollecte)

€	500	Een familie t.b.v. Wereldlichtjesdag 2012
€	500	Vereniging Yarden regio Fryslân
€	1.275	Rommelmarktcommissie Protestante Wijkgemeente Camminghaburen

Daarnaast was het theehuis er niet gekomen zonder de inzet van particulieren, diverse bedrijven en de hulp van een groot aantal vrijwilligers. Het theehuis is op 2 november 2011 officieel geopend.

Bij het aanbrengen van een fasering in de (ver)bouwplannen heeft het bestuur ook de verwachting uitgesproken dat met het realiseren van de eerste fase en het bieden van continuïteit van de voorziening zal blijken dat het theehuis in een behoefte voorziet, waarmee er meer draagvlak zal blijken te zijn voor het financieel ondersteunen van de wensen van het bestuur om fase II te realiseren: uitbreiding met een serre aan het huidige gebouw.

Om goed te kunnen functioneren moet het theehuis regelmatig en op vaste tijden open zijn om de doelstelling van de stichting inhoud te geven. Omdat voor deze maatschappelijke activiteit geen extra geld beschikbaar is moet het theehuis draaien op vrijwilligers. Het bestuur heeft zich op dit gegeven georiënteerd. Contacten met bestaande initiatieven hebben inzicht gegeven in het opzetten en exploiteren van een theehuis, maar ook in de wijze waarop vrijwilligers kunnen worden ingezet en hoe deze moeten worden begeleid. In verband hiermee is ook contact geweest met de coördinator van het Vrijwilligersservicepunt Leeuwarden.

Een goed en eigentijds vrijwilligersbeleid is gestoeld op drie pijlers: visie, voorwaarden en verbintenis. Een visie op de betekenis van de vrijwilliger voor de organisatie is nodig. Met de juiste voorwaarden bereik je dat vrijwilligers hun werk goed en prettig kunnen doen. Goed investeren in de verbintenis met vrijwilligers is belangrijk. Hierdoor wordt bereikt dat vrijwilligers werkelijk voldoening kunnen putten uit hun werk en de organisatie de capaciteit van de vrijwilligers optimaal kan benutten.

Eén van de doelen van de stichting is het organiseren van passende activiteiten. Deze hoeven niet per se door het bestuur of de vrijwilligers te worden georganiseerd. Hiervoor kan ook samenwerking worden gezocht met organisaties die (meer) ervaring hebben met het onderwerp van de activiteit die wordt aangeboden aan de bezoekers van het theehuis.

Vrijwilligers

Het theehuis wordt gerund door vrijwilligers. Al werkend weg is beleid voor de vrijwilligers ontstaan. De vrijwilligers voeren de benodigde werkzaamheden uit, maar zijn ook de ogen en oren voor het bestuur en nemen ontwikkelingen waar in het theehuis.

Het theehuis weet zich inmiddels gesteund door ruim dertig vrijwilligers. Eén van de vrijwilligers heeft een coördinerende taak en borgt de continuïteit. Zij voert gesprekken met potentiële vrijwilligers, begeleidt de vrijwilligers, draagt er zorg voor dat de roosters worden ingevuld en is de verbinding tussen de vrijwilligersgroep en het bestuur.

Daarnaast zijn er vrijwilligers die belast zijn met bijvoorbeeld de zorg voor de keuken, het doen van boodschappen, het maken van de nieuwsbrieven, de inrichting, aankleding en klussen in en om het theehuis. Het bestuur voert jaarlijks voortgangsgesprekken met de vrijwilligers die aangeven hier behoefte aan te hebben.

Meerdere malen per jaar worden er vrijwilligersbijeenkomsten georganiseerd. Deze bijeenkomsten hebben een informeel en/of een informeel karakter.

Doelgroepen

De stichting richt zich op de begraafplaatsbezoeker in de meest brede zin. Dat is iemand die een overledene heeft gekend en bij zijn of haar graf wil zijn. Maar kan ook iemand zijn die

op de begraafplaats op zoek is naar rust en verstillig. Hij/zij komt alleen of neemt één of meerdere mensen mee.

De bezoekers van de begraafplaats en daarmee ook van het theehuis zijn van alle leeftijden. Nadruk ligt op de middelbare leeftijd en ouder.

Een gedeelte van de bezoekers komt van buiten de stad. Soms van heel ver.

Bezoekersaantallen

Een manier om het succes van het theehuis te meten zijn de bezoekersaantallen. Vanaf de start van het theehuis in mei 2009 (tijdelijk) in de aula op de begraafplaats zijn de bezoekersaantallen bijgehouden. Hierin is over de afgelopen jaren een gestage groei te zien naar 1.512 bezoekers in 2012.

Ontwikkeling bezoekersaantallen Theehuis				
	2012	2011	2010	2009
Betalende bezoekers	1.302	1.071	820	530
Niet betalende bezoekers	210	309	278	470
Totaal aantal bezoekers	1.512	1.380	1.098	1.000

Het beeld van dat bezoek tijdens de openstelling varieert sterk van geen enkele bezoeker tot soms een totaal van wel 30-35 personen. De zondag scoort hierbij het best qua bezoek. De andere dagen blijven daar nog bij achter.

Om de toeloop te stimuleren worden ideeën bedacht om bezoekers te trekken, zoals een bon in het weekblad Huis aan Huis voor een gratis eerste kopje koffie. Een PR-groepje is gevormd om deze activiteiten te initiëren en te coördineren.

Succes bepalende factoren

Het theehuis op de Noorderbegraafplaats is een redelijk nieuwe voorziening in Leeuwarden. Voor succes op de lange termijn zijn wij afhankelijk van de volgende factoren: voldoende vrijwilligers, voldoende bezoekers, een adequate ruimte en voldoende financiële middelen. Het theehuis prijst zich gelukkig dat er inmiddels voldoende vrijwilligers zijn om naast het weekend ook door de week op drie dagen geopend te kunnen zijn.

De bijdragen en giften zijn voorlopig voldoende om het theehuis in de huidige vorm te exploiteren. De wens is echter om het theehuis elke dag open te stellen. Voor de ruimere openstelling, maar ook voor de daarbij behorende intensivering van activiteiten moeten meerdere financieringsmogelijkheden worden gezocht. Een sluitende exploitatierekening is van belang voor de levensvatbaarheid.

Het bestuur is trots op de voorziening die inmiddels is gerealiseerd. Het betreft weliswaar een kleine ruimte waar zitplaats is voor max. 20 bezoekers, maar gezien de huidige bezoekersaantallen voldoende om een goede ontvangst te bieden.

Inmiddels is gebleken dat het theehuis als voorziening in een behoefte voorziet (zie ontwikkeling van de bezoekersaantallen). Niet alleen individuen en gezinnen vinden hun weg naar het theehuis. Er blijkt ook behoefte bij groepen te zijn gedenkdagen met elkaar inhoud te geven door een bezoek aan het graf van een overleden verwant(e) gecombineerd met een nazit in het theehuis. Het bestuur heeft het voornemen verder op deze ontwikkeling in te spelen. Ook nabestaanden die een asbus van een overleden verwant(e) op de Noorderbegraafplaats bijzetten hebben inmiddels hun weg naar het theehuis gevonden. De aula op de begraafplaats biedt hiervoor onvoldoende mogelijkheden en het theehuis is een waardig alternatief.

Huisvesting

Van groot belang is dat het theehuis qua ruimte voldoende en adequaat is. Hoewel er niet altijd zoveel bezoekers in het theehuis aanwezig zijn, is de huidige omvang wel een beperking. Zo is er bijvoorbeeld geen ruimte voor een leeshoek, of een kinderhoek. Ook is het niet mogelijk wat grotere groepen te ontvangen die op een gedenkdag of bij een asbusbijzetting de begraafplaats bezoeken en vervolgens van het theehuis gebruik wensen te maken. In de praktijk blijkt de ruimte van het theehuis te klein om tegelijkertijd zowel groepen als individuen een plek te geven. Ook is het theehuis aan de (te?) kleine kant om activiteiten zoals lezingen en workshops gericht op rouwverwerking te organiseren. Voorkomen moet worden dat verschillende functies tegelijk in een te kleine ruimte een plek krijgen.

In het bestuur is een mogelijke bescheiden uitbreiding van het huidige gebouwtje besproken, bijvoorbeeld een uitbouw in de vorm van een serre.

Bij uitbreiding worden meer mogelijkheden gecreëerd om het theehuis -naast de reguliere openstelling- te gebruiken bij bepaalde herdenkingsgelegenheden, speciale gelegenheden zoals Wereldlichtjesdag en Allerzielen, zonder dat er onvoldoende ruimte is voor de komende en gaande bezoekers.

Een aannemer is benaderd met de vraag een berekening te maken van de hiermee gepaard gaande kosten. Inschatting is, dat de beoogde uitbouw circa € 75.000 moet gaan kosten. Gelet op de omvang van dit investeringsbedrag, maar meer nog het gegeven dat de huidige bezoekersaantallen geen directe urgentie met zich mee brengt om een dergelijke investering te rechtvaardigen, is besloten het uitbreidingsplan voorlopig te temporiseren en ons allereerst te focussen op een verdere vergroting van de bezoekersaantallen en een verbetering van de zichtbaarheid van de bestaande theehuislocatie.

De situering van dit gebouwtje is namelijk zodanig, dat op de begraafplaats slecht zichtbaar is dat er een voorziening is gevestigd.

Wat betreft het vergroten van de zichtbaarheid zijn samen met de vrijwilligers een aantal ideeën uitgewerkt in een concreet plan waarin o.a. gedacht wordt aan een uitbreiding van het bestaande terras en is contact gelegd met de gemeente Leeuwarden over de uitvoering daarvan. De gemeente staat positief tegenover het idee en momenteel wordt een en ander binnen de gemeentelijke organisatie, gecoördineerd door een gemeentelijk procesregisseur, nader bekeken en onderzocht wat de mogelijkheden zijn gelet op stedenbouwkundige en andere randvoorwaarden.

Zodra een en ander definitief is uitgewerkt en goedgekeurd zullen de hiervoor benodigde financiële middelen moeten worden gevonden.

Het bestuur is voornemens om dit per voorjaar 2014 gerealiseerd te hebben.

*Bestuur Theehuis Leeuwarden
November 2013*